עד הכא מאן אתייה אמר ליה אביי עד הכא (א) דמיחייבא אימיה בשמחה אייתיתיה אימיה מכאן ואילך אם יכול לעלות ולאחוז בידו של אביו מירושלים להר הבית חייב ואי לא פטור השיב רבי תחת בית הלל לדברי בית שמאי וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל הנער והביאותיו והא שמואל דיכול לרכוב על כתיפו של אביו הוה א"ל אבוה ולטעמיך תיקשי לך חנה גופה מי לא מיחייבא בשמחה אלא חנה מפנקותא יתירתא חזייא ביה בשמואל וחשא ביה בשמואל לחולשא דאורחא בעי רבי שמעון קטן חיגר לדברי בית שמאי וסומא לדברי שניהם מהו היכי דמי אילימא בחיגר שאינו יכול להתפשט וסומא שאינו יכול להתפתח השתא גדול פטור קטן מיבעיא לא צריכא בחיגר שיכול להתפשט וסומא שיכול להתפתח מאי אמר אביי כל היכא דגדול מיחייב מדאורייתא קטן נמי מחנכינן ליה מדרבנן כל היכא דגדול פטור מדאורייתא מדרבנן (ב) קטן נמי פטור: ב"ש אומרים הראייה שתי כסף כו': ת"ר בית שמאי אומרים הראייה שתי כסף והחגיגה מעה כסף שהראייה עולה כולה לגבוה מה שאין כן בחגיגה ועוד מצינו בעצרת שריבה בהן הכתוב בעולות יותר מבשלמים ובית הלל אומרים הראייה מעה כסף וחגיגה שתי כסף שחגיגה ישנה לפני הדיבור מה שאין כן בראייה ועוד מצינו בנשיאים שריבה בהן הכתוב בשלמים יותר מבעולות ובית הלל מאי טעמא לא אמרי כבית שמאי דקא אמרת ראייה עדיפא דעולה כולה לגבוה אדרבה חגיגה עדיפא דאית בה שתי אכילות ודקא אמרת ניליף מעצרת דנין קרבן יחיד מקרבן יחיד ואין דנין קרבן יחיד מקרבן צבור ובית שמאי מ"ט לא אמרי כבית הלל דקאמרת חגיגה עדיפא דישנה לפני הדיבור ראייה נמי ישנה לפני הדיבור ודקאמרת ניליף מנשיאים דנין דבר הנוהג לדורות מדבר הנוהג לדורות ואין דנין דבר הנוהג לדורות מדבר שאינו נוהג לדורות ובית הלל מאי שנא חגיגה דישנה לפני הדיבור דכתיב [2] ויזבחו זבחים שלמים ראייה נמי הכתיב [2] ויעלו עולות קסברי בית הלל (ג) עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הואי ובית שמאי סברי עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראייה הואי אמר אביי בית שמאי (ג) ורבי אלעזר ור' ישמעאל כולהו סבירא להו עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראייה הואי ובית הלל ורבי עקיבא ור' יוסי הגלילי כולהו סבירא להו עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הואי בית שמאי הא דאמרן ר' ישמעאל דתניא ר' ישמעאל אומר כללות נאמרו בסיני

ופרטות

עד הכא מאן אתייה. עד ירושלים מי הביאו (ד) והלא משהוא יכול להיות תוך אמו יכול לאחוז ביד אביו דכדי עלייה מירושלים להר הבית אתה אומר שיחנכוהו ועד ירושלים מי הביאו: **מחייבא בשמחה.** לעלות לרגל ולשמוח בחג עם בעלה דעל השמחה נצטוו נשים דכתיב ושמחת אתה וביתך (דברים יד): **מכאן ואילך.** דאימיה לא מחייבא להתראות בהר הבית: **עד יגמל.** לסוף כ"ד חודש שכן תינוק יונק ומשנה ראשונה הוא יכול לרכוב על כתיפו של אביו כדי לעלות מירושלים הר הבית וכל שכן משילה למשכן: הכי גרסי' **קטן חיגר לדברי בית שמאי וסומא לדברי שניהן.** דאילו חיגר לדברי בית הלל לא מיבעיא לן דלא מחנכינן ליה דהא אמרינן אין מחנכין אלא לקטן שיכול לאחוז ולעלות ברגליו בירושלים וזה אינו יכול אבל לבית שמאי דמחייבי לחנכו משיכול לרכוב קטן חיגר יכול לרכוב על כתיפו של אביו והסומא יכול לאחוז לב"ה מהו צריך חינוך או לא: **שאינו יכול להתפשט.** שאין סופו להתפשט עולמית: **קטן מיבעיא.** הלא אין חינוך קטן אלא כדי להנהיגו שיהא סרוך אחר מנהגו לכשיגדיל וכיון שזה פטור לכשיגדיל למה לי חינוך: **שיכול להתפתח.** קודם שיגדיל: **מצינו בעצרת.** בפ' שור או כשב והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים ופר בן בקר אחד ואילים שנים יהיו עולה לה' וכתיב ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים (ויקרא כג): **ישנה לפני הדיבור.** קודם מתן תורה הקריבו שלמים בסיני דכתיב וישלח את נערי בני ישראל (שמות כד). ואע"ג דהאי קרא כתיב בואלה המשפטים לאחר עשרת הדברות קודם עשרת הדברות הוה ואין מוקדם ומאוחר בתורה והכי תניא במסכת שבת בפרק ר' עקיבא (דף פח.) רבי יוסי אומר בשני עלה וירד בשלישי עלה וירד ברביעי ירד ושוב לא עלה בחמישי בנה מזבח והקריב עליו קרבן בששי ח) ניתנה תורה ואין אתה מוצא בנתינת התורה בנין מזבח אלא באותו שנאמר וישלח את נערי בני ישראל וגו'. ולקמן פריך התם נמי עולה הואי: **נשיאים.** בחנוכת המזבח הקריבו שלמים יותר מעולות דכתיב כל הבקר לעולה וגו' וכל בקר זבח השלמים וגו' (במדבר ז): **שתי אכילות.** מזבח ואדם: נשיאים קרבן יחיד וראייה וחגיגה קרבן יחיד אבל כבשי עצרת קרבן צבור ומתרומת הלשכה: **ראייה נמי ישנה לפני הדיבור.** דעולה נמי הוה התם: **מדבר הנוהג לדורות.** כבשי עצרת: **עולת תמיד הואי.** חובת כל יום ויום ולא גמרינן מינה: **עולת ראייה הואי.** על שם ויחזו את האלהים ו): **כללות נאמרו בסיני.** הרבה דברים נאמרו סתומים בסיני שלא נתפרשו כל צרכן ופירשו לו לאחר שהוקם המשכן באהל מועד שהרי לא נתפרשו שם הלכות עבודה ככל הצריך אלא מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך (שמות כ) ולא פי' מתן דמיהן הפשטן וניתוחן של עולות והקרבת אימורין של שלמים:

ופרטות

(ה) **דמחייבא** אימיה בשמחה. פירש רש"י בפרק קמא דקדושין (דף לד: ושם) גבי אשה בעלה משמחה בבבל בבגדי צבעונין בא"י בבגדי פשתן והכא משמע דבשלמי שמחה מיירי והתם (בד"ה אשה) פי' וכן בפ"ק דר"ה (דף ו: ושם):

דיכול לרכוב על כתיפו של אביו. שהיה גדול קצת אבל לא מצי לאחוז בידו ולעלות ברגליו:

בחיגר שיכול להתפשט. מקמי גדולו מאי מי אמרינן דכיון דגדול מיחייב מדאורייתא גבי קטן נמי מיחייב בחינוך דמידי הוא טעמא בקטן אלא משום לחנכו דידע כשהוא גדול או דלמא כיון דגדול בהכי לא מיחייב גם קטן לא:

הראייה שתי כסף. (ט) ומדרבנן הוא דמדאורייתא אין לו שיעור לקרבן רק לאשם מעילות (שבועת העדות) דכתיב ביה כסף שקלים (ויקרא ה) ותנן בכריתות (דף כו:) המפריש שתי סלעים לאשם והא דאמרינן בזבחים (דף מח.) [לא יהא ספיקו חמור מודאו מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא] ובמנחות (דף קז:) יביא ו) אשם הוא ונסכיו בסלע לאו דוקא קחשיב דאמרינן בפרק ב' דכריתות (דף י:) יביא ו) אשם בסלע וכן הא דאמרינן בפ' הוציאו לו ביומא (דף נה:) ניסקול ארבעה זוזי ונשדי בנהרא לאו דוקא דלא בעי כולי האי ובפ"ב דמנחות (דף קו: ושם בד"ה בכם פירשתי ח):

ישנה לפני הדבור. וס"ל עולת ו) ראייה הואי כדקאמר בסמוך:

ט) **קרבן** יחיד. כגון חגיגה ובפ"ה דיומא (דף נא. ושם) דקרי ליה קרבן צבור היינו גבי פסח שני כדקאמר התם חגיגה מ"ט מקריא קרבן צבור דאתיא בכנופיא פסח נמי אתיא בכנופיא איכא פסח שני דלא אתיא בכנופיא:

דנין דבר הנוהג לדורות. ולא בעי למימר דנין יו"ט מיו"ט לאפוקי נשיאים דחול הוי דלא מצינו ליה האי חילוקא בשום מקום (ז) אע"ג דלקמן פרק חומר בקודש (דף כג: ושם) ילפינן צירוף כף אחת הכתוב עשה כל מה שבכף אחת ולא פרכינן דורות משעה לא ילפינן דהתם כיון דליכא למילפי מדורות ילפינן ליה שפיר משעה אי נמי שאני התם דתני ביה קרא תריסר זימני כדאמרינן בפ"ק דמנחות (דף ח:) ובפרק הקומץ רבה (שם דף יט:) גבי כלי הלא מקדש הלא ויליף שמואל דורות משעה דתני ביה קרא תריסר זימני:

ורבי ישמעאל ורבי אלעזר וכו'. ואין להקשות ושבקי ב"ה ועבדי כב"ש הלא ב"ש במקום ב"ה אינו משנה וי"ל דסבירא להו לא נחלקו בית שמאי וב"ה בדבר זה:

בית שמאי הא דאמרן. וליכא לאקשויי מנא ליה דאית להו עולת ראייה הואי דלמא לעולם סבירא להו עולת תמיד וטעמא דידהו עדיף להו דהכי משמע מדבעי מאי טעמא לא אמר בית הלל כוותייהו האי לאו מילתא היא דמיבעיא ליה אמאי לא קאמרי בית הלל עולת ראייה כבית שמאי:

מי

מסורת הש"ס

א) ס"א אביי, ב) [וכן לקיש וכן איתא בפסחים קיט.], ג) [יבמות ה:], ד) סוטה לז: זבחים קטו:, ה) [לא היה לו פנאי ואח"כ בשבת בכ"ל לסגי' וע"ש], ו) [שמות כד], ז) צ"ל כבש, ח) [ועי' תוספות ב"ק קטו: ד"ה בעשתים], ט) [דיבור זה שייך קודם ד"ה ישנה].

◆

תורה אור השלם

1. וְחַנָּה לֹא עָלָתָה כִּי אָמְרָה לְאִישָׁהּ עַד יִגָּמֵל הַנַּעַר וַהֲבִאֹתִיו וְנִרְאָה אֶת פְּנֵי יְיָ וְיָשַׁב שָׁם עַד עוֹלָם: שמואל א א כב
2. וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַייָ פָּרִים: שמות כד ה

◆

גליון הש"ס

גמרא עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הואי. עיין יומא דף לד ע"א תוספות ד"ה העולה: **תד"ה הראיה** בו' ומדרבנן היא. עי' קדושין יז ע"א תד"ה ונלמד:

◆

מוסף רש"י

עולה שהקריבו ישראל במדבר. דכתיב (שמות כד) ויעלו עולות (יבמות מו.). **כללות נאמרו בסיני.** כשנאמרה תורה בסיני ולא נתפרשה לו, כגון בסיני נאמר (שמות כ) וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, ולא פירש מתן דמים כיצד הקטרת אימורים והפשט ונתוח וכליל של עולה ובספר ויקרא באהל מועד פירשה (סוטה לז: ובע"ז זבחים קטו:).

◆

רבינו חננאל

בה"א כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית שנאמר שלש רגלים. ממקום מושבותיהם מי הביא הקטנים ופרקינן ממקום שהיתה אמן חייבת לעלות ולשמוח הביאתו אמו מיכן ואילך שאינה חייבת בראייה משלימתו לאביו ומקשה לב"ש דאמרינן אם יכול לרכוב על כתיפיו של אביו ולעלות חייב. והא שמואל דיכול לרכוב הוה וכתיב וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל הנער והביאותיו ונראה את פני ה' וישב שם עד עולם. ודחי ב"ש ולטעמיך חנה גופה אמאי לא עלתה מי לא מיחייבא בשמחה אלא חנה מפנקותא יתירתא חזת בשמואל (והשתא) [וחששה] משום חולשא דאורחא משום הכי חנה נמי פטורה דאמר א) חולין ומשמשידן פטורין מן הראיה. בעי ר"ש בר אבא קטן חגר שיכול להתפשט

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכה א סמג עשין רכו:
כה ב מיי' שם פ"ב הלכה ג:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמרא עד הכא מאן אייתיה אמר ליה אביי עד הכא אימיה דמחייבא בשמחה אייתיתיה מכאן ואילך כצ"ל: (ב) שם דגדול פטור מדאורייתא קטן נמי [פטור] מדרבנן כ"ש אומר: (ג) שם בית שמאי ור' ישמעאל ור' אליעזר כולהו: (ד) רש"י ד"ה עד הכא מאן אייתיה עד ירושלים מי הביאו דבדי עלייה מירושלים וכו' מי הביאו והלא משהוא יכול וכו' לאחוז ביד אביו הס"ד ואח"כ מה"ד דמחייבא: (ה) תוס' ד"ה אימיה דמחייבא בשמחה: (ו) ד"ה ישנה וכו' עולת תמיד הואי: (ז) ד"ה דנין וכו' ואף על גב וכו' מכף אחת וכו' משעה משום דתני:

◆

רבינו חננאל (המשך)

לדברי (ב"ה) [ב"ש] וקטן סומא שיכול להתפתח לדברי שניהם מאי ופשטה אביי כל היכא דגדול חייב מן התורה קטן נמי כו' מדרבנן פטור: **מתני'** ב"ש אומרים הראייה שתי כסף כו'. ת"ר הראייה שתי כסף שהיא כולה לגבוה מה שאין כן בחגיגה שהחגיגה החלב והדם לגבוה והבשר לבעלים ועוד מצינו בעצרת שהזהיר הקב"ה לישראל בעולות ושלמים וריבה בעולות. וב"ה א' החגיגה גדולה מן הראייה שהחגיגה ישנה לפני מתן תורה שנאמר ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים וכי תימא והא התם נמי כתיב ויעלו עולות והנה הקריבו נמי קודם מתן תורה עולת ראיה והיא עולה שהקריבו ישראל קודם מתן תורה עולת תמיד הואי. ועוד מצינו בנשיאים שהקריבו פר ואיל וכבש לעולה והקריבו לזבח שלמים פרים שנים וגו'. ודחינן ב"ה עצרת קרבן צבור ואין דנין קרבן יחיד מקרבן צבור. ודחינן ב"ש עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראיה הואי. קרבן נשיאים אינו נוהג לדורות. אמר אביי ב"ש ור' ישמעאל ור' אליעזר כולהו סבירא להו עולה שהקריבו

א) בגמ' לא מצינו זה רק בגי' תוספתא דסוכה ד' כ"ה ואולי צ"ל דאמרה ור"ל דחנה סברה כן כדעתה דחולין ומשמשידן פטורין מן הראיה.